

Om kwart voor tien vertrekt de veerboot van Harlingen naar Terschelling. B&B varen mee in Doeksen-vermomming. Maar eerst een cursus veiligheid. Want met de bedrijfskleding van Doeksen trek je ook een portie verantwoordelijkheid aan. Waar zitten de reddingsboten en hoe werkt de noodglijbaan? „Vrouwen en kinderen eerst”, roepen B&B. Maar daar doen ze niet meer aan bij Doeksen.

Door Marja Boonstra
Foto's Gitte Brugman

Afwashulp Jeffrey de Groot: „Dit is maar heel even leuk werk.”

Zonder friet gaat het niet

BOONSTRA & BRUGMAN
Werken voor de vrije mens. LC-verslaggevers Marja Boonstra en Gitte Brugman onderzoeken en ervaren wat het betekent om te werken voor vakantievierders. Dienstbaar en gediensig. Op het water en aan vaste wal, B&B doen mee.
Deel 5: achter het buffet.

Het voelt onwennig, dat lichtblauwe overhemd met een zeehond op de borstzak. Niet omdat het bovenste knoopje ook dicht moet, maar omdat de passagiers niet weten dat B&B het bloesje pas drie minuten geleden hebben aangetrokken. Ze zien er wel uit als Doeksen-personeel maar weten van toeten noch blazen.

Schichtig wandelen ze achter steward André Veltman aan. Voor je het weet vraagt iemand waar het damestoilet is en dat is lastig als je nog moet ontdekken wat de voor- en achterkant van de ms Friesland is.

Steward André neemt uitgebreid de tijd voor de veiligheidsronde. Het duizelt B&B

van de blusdekens, brandslangen en poederblussers. En reddingsvloten. „Vrouwen en kinderen eerst”, roepen B&B deskundig. Maar dat is uit de tijd, zegt André. Er is plek genoeg voor iedereen en mannen hoeven echt niet tot het laatst te wachten.

Op de Friesland is plaats voor 1750 personen. Er zijn dan ook 1750 zwemvesten aanwezig, weggestouwd op verschillende plekken. Maar er zijn nooit zoveel mensen tegelijk aan boord, het maximum ligt rond de 1250 passagiers. Bij mooi weer. Als het slecht weer is, gaan er minder mee, want dan moet iedereen fatsoenlijk binnen kunnen zitten.

Vorig jaar is een nieuw reserve-

ringssysteem ingevoerd en sindsdien komen overvolle boten niet meer voor. Ook wel jammer, aldus André. „Zo'n overtocht was een groot feest. De mensen zaten in de gangen op de vloer en op de prullenbakken. Maar tegenwoordig pikt niemand dat meer. Iedereen wil kunnen zitten.” En zo hoort het natuurlijk ook. Maar het is nu wel wat minder *Pirates of the Caribbean*, dat begrijpen B&B wel.

Intussen openen die bloesjes van Doeksen wel deuren die voor anderen gesloten blijven. Want overal waar vermanende bordjes hangen met 'Alleen voor bemanning', mogen B&B naar binnen. Da's mooi. Zo belanden ze helemaal onder in het schip bij de machinisten en ook helemaal boven op de brug bij de kapitein.

Daar tussenin bekijken ze onder andere de ziekenboeg en de ziekensalon. En nee, dat heeft niks te maken met ziekenfonds of particulier verzekerd. In de ziekenboeg staan een brancard en ehbo-spullen. De banken in de ziekensalon zijn bestemd voor passagiers die om medische redenen tijdens de overtocht wat privacy willen.

NOODGLIJBAAAN

André laat ook nog even de noodglijbaan zien. Voor als de stroom uitvalt en die andere glijbanen aan weerszijden van het schip het niet meer doen. De noodglijbaan moet je helemaal met de hand bedienen.

Maar ze hebben allemaal kunstgras op het glijvlak.

Geestig, vindt B. Je gaat via het gras de zee op. Het grastapijtje moet ervoor zorgen dat passagiers niet met een noodgang op

en vervolgens misschien wel óver de reddingsvloten gelanceerd worden, legt André uit. En hij wijst ook nog even op een MOB'tje. En dat is dan een rubberboot die standby hangt, in geval van Man Overboard.

Vier schone soepkommen minder.

In de messroom van de bemanning, zeg maar de kantine van het nautisch personeel, krijgen B&B ter afsluiting nog een instructiefilmje voorgeschoteld, getiteld 'Je weet maar nooit'. Te zien is hoe passagiers keurig op hun beurt op een zwemvest wachten, terwijl het schip intussen zogenaamd in brand staat.

En dan is het al weer kwart voor elf, de boot is al aardig op streek richting Terschelling. Hoog tijd om de handen uit de mouwen te steken in het zelfbedieningsrestaurant op het Salondek. B&B melden zich bij Cor Gillebaard, de baas van de cateringploeg.

Ze mogen eerst in de leer bij afwashulp Jeffrey de Groot, die al drie maanden de afwasmachine bedient. „Dit is maar heel even leuk werk”, meldt Jeffrey openbeurd. Maar B&B zijn gegrepen. Door het heetwaterpistool waarmee je de boel flink schoon kunt spuiten. Door de grote roestvrijstalen doos, waarin de afwasmachine zit verstoort. En door het tempo waarin smerig servies weer in schoon verandert.

Als De Friesland op Terschelling is aangemeerd en de passagiers zijn vertrokken, begint de grote metamorfose. In ijtempo wordt in de Kleine Salon opnieuw gedekt. De tafels op het Salondek worden schoongeboend, de menukaarten weer in het gelid gezet.

Het laatste afval verdwijnt in de

zakken, als de nieuwe passagiers al weer binnenkomen. Een aantal bemanningsleden wordt vervangen. Voor sommigen zit hun dienst er (even) op. Zij vertrekken naar het pension van de rederij op het eiland. Jan Grendel lost supervisor Cor af.

PATATTIJD

B&B krijgen het nu echt voor de kiezen, want het is lunchtijd. En

aan boord is dat 'patattijd'. Want zonder friet gaat het niet, verzekeren de koks. Zij staan per overtocht al snel een dik uur achter de frituur. Daarnaast zorgen ze voor het à la carte menu in de Kleine Salon en de dagelijkse hap voor de bemanning. Als het druk is, gaat er op een enkele reis wel 120 kilo frieten door. B. schept op. Het ene bakje na het andere. Maar ook de kroketten vliegen weg.

Andere B. vermaakt zich intussen met de afwasmachine. En met hulp Jeffrey, die steeds weer vraagt of ze het nou echt leuk werk vindt, of dat ze doet alsof. Andere B. houdt vol. Zij maakte ooit carrière als vakantieafwashulp en heeft ernstig last van jeugdsentiment.

Andere B. laat vier schone soepkommen vallen. „Te laat”, oordeelt Jan Grendel die de scherven komt bekijken. „Zo iets moet je doen als ze nog niet zijn afgewassen”, grinnikt hij. Samen met Henny vult B. de koelkasten weer aan en legt ze verse broodjes in de vitrines.

Enmaail in Harlingen volgt weer die snelle schoonmaakactie. De menukaarten staan net weer in het gelid als de eerste passagiers de loopplank opkomen. B&B trekken opgelucht de Doeksen-look weer uit, en doen een dubbele VVB: tweemaal Vrouwen Van Boord.

Steward André Veltman.

De buffetploeg van Doeksen, met vanaf links Henny van der Kuur, Gerben van der Veen, Gitte Brugman, Jeffrey de Groot, Marja Boonstra en chef Cor Gillebaard.

Het gesjoemel van Schokland

Vruchtenbiscuitjes, brillenglazen, rubberboten, klamboes, noem het op en de overheid koopt het, maar pas na een openbare aanbesteding. Bij de organisatie van festivals ligt dat anders, blijkt uit de avonturen van minister Bert Koenders op Schokland. Daar zouden regels uit tijdnood niet hoeven te gelden. Onzin, meent aanbestedingsexpert professor Jan Telgen. „Zelfs het tegengaan van lawinegevaar moet je aanbesteden.”

Minister Bert Koenders krijgt tijdens het festijn Het Akkoord van Schokland van zanger Marco Borsato een perkamentrol met daarop het akkoord. Foto LC/Niels Westra

De Europese regels zijn eenvoudig. Als de rijksoverheid een dienst wil laten verrichten die meer dan €137.000 kost, dan is het verplicht om die aan alle bedrijven aan te bieden. Zij kunnen inschrijven. De opdrachtgever hoeft niet de goedkoopste te

kiezen, maar mag afwijken door aan te geven hoe zwaar zaken als creativiteit en ervaring meewegen.

Zo'n procedure duurt enkele maanden. Zoveel geduld is er niet altijd. Vandaar dat tijdnood een reden mag zijn om van de regels af te wijken. Maar hoogst zelden is er echt tijd-

nood, zegt aanbestedingsexpert professor Jan Telgen. „Na de dijkdoorbraak van Wilnis waren direct maatregelen nodig. Dan kun je niet eerst offertes aanvragen.”

De buitenlandse overheid die dacht buiten de regels om actie te ondernemen tegen naderend lawinegevaar

kwam van een koude kermis thuis. Volgens de rechter was een openbare aanbesteding nodig. „De lawine kon je een jaar van tevoren zien aankomen, was de motivatie.”

Koenders kon dat ook met zijn feest van €750.000 op Schokland. In 2000 is afgesproken dat de armoede in 2015 gehalveerd moet zijn. De minister wilde eind juni onder de aandacht brengen dat de helft van de periode voorbij is. „Maar dat moment had hij zeven en half jaar lang kunnen zien aankomen. Dan kun je niet van tijdnood spreken.”

TE LAAT

Het probleem van Koenders is dat hij te laat op het idee kwam om een feestje te vieren. Zoals zijn collega André Rouvoet van jeugd en gezin ook te laat op het idee kwam om in juni uit te pakken met een Kindertop. En het ministerie van algemene zaken te laat bedacht om de honderddagen-tour feestelijk af te sluiten. Maar dat kan nooit een reden zijn regels buiten werking te stellen en klussen onderhands (aan partijvrienden!) te gunnen. Wie te laat ziet dat het licht op rood stond, komt niet onder de bekeuring uit.

Algemene Zaken maakt zich er van af door te stellen dat er drie offertes voor het honderddagenfeest (€270.000) zijn opgevraagd. Volgens MKB Nederland kan dat afdoende zijn. Telgen is onverbiddelijk: het ophalen van drie prijsopgaven is geen

openbare aanbesteding. Een beroep op staatsgeheimen geldt wel als reden om af te wijken. Telgen: „Maar dan moet je denken aan militaire geheimen.”

Toch is Defensie een van de ministeries die vooroploopt. Of het gaat om 39.398 pakken vruchtenbiscuits, 10.000 brillenglazen of 5000 kogelwerende vesten met, vreemd genoeg, 7660 hoezen voor die vesten, het departement laat bedrijven inschrijven. Het is terug te vinden in de Europese databank waar aanbestedingen geregistreerd moeten staan.

Het bestand telt sinds 2002 liefst 4089 opdrachten van ministeries. Daarvan is de helft afkomstig van Haagse vestigingen. Het aantal evenementen, congressen en symposia dat is vermeld, is minimaal. Het OECD High Level Forum dat Volksgezondheid in juni hield, staat vermeld. Net als een symposium van Verkeer en Waterstaat in 2002 en een congres van de Tweede Kamer over het Europees voorzitterschap in 2005.

Er is een bescheiden aantal promotiecampagnes opgevoerd, waar een bijeenkomst aan gekoppeld kan zijn. Verder valt uit de databank af te leiden dat Den Haag geen evenementen op touw zet. Dat strookt niet met de werkelijkheid. Schokland, Kindertop en honderddagenfeest vonden in mei en juni plaats. In de vijf jaar daarvoor is er vast meer in die categorie te doen geweest.

MKB Nederland meent daarom dat deze week slechts het topje van de ijsberg is gelicht: de overheid houdt zich in 70 procent van de gevallen niet aan de regels. Telgen sust door te stellen dat dit al beter is dan een aantal jaren geleden. Bovendien doen Haagse vestigingen van de ministeries het beter dan gemeenten.

CJIB

Maar de afdelingen buiten de residentiestad, zoals boetkantoor CJIB, zijn weer niet in de cijfers opgenomen. Vandaar dat de Algemene Rekenkamer donderdag met forse cijfers kwam: ministeries hielden vorig jaar €43 miljoen buiten het aanbestedingencircuit.

Het kwalijke van het ontduiken van de regels is niet alleen het ontduiken zelf. Het aanbesteden is bedoeld om concurrentie te bevorderen en prijzen te drukken. Wie dat niet doet, is een dief van zijn eigen portemonnee of van de staatskas.

Voor het rijk volgt pas straf als benadeelde bedrijven ministeries voor de rechter slepen. Maar die kijken wel link uit. Met een rechtszaak maken ze zich impopulair bij potentiële opdrachtgevers. Alleen om die reden zou Telgen het goed vinden dat er een onafhankelijke toezichthouder komt. Dan kunnen bedrijven anoniem klagen en zal blijken hoe diep de beerput is.

MARCEL DE JONG